

מאי לא – האם אין המשנה עוסקת באותן כהנים שזכו לפייס, שהיו מפשיטין אותם את בגדי החול שלבשו בשעת הפיס, ומלבישים אותם בגדי קודש לעבודה, הרי שלבשו בגדי חול בשעת הפיס.

דוחה הגמרא: אמר רב הונא בר יהודה, אמר רב ששת, לא מדובר באותם שזכו לפייס, אלא המשנה עוסקת באותן שלא זכו לפייס, שהפשיטו מהם את בגדי הקודש שפייסו בהם והלבישו בגדי חול. מוכיחה הגמרא את דחייתה: והכי נמי מסתברא, שמדובר באלו שלא זכו, דאי סלקא דעתך שמדובר באותן שזכו לפייס, ומפשיטין מהם את בגדי החול, יקשה המשרך המשנה, לא היו מניחין עליהן אלא מכנסים בלבד, ולפירושו של רב נחמן היינו מכנסים של חול שמשאירים עליהם כשהלבישו בגדי קודש ורק אחר כך פשטום ולבשו מכנסי קודש, וקשה, התנאי, מניין שלא יהא דבר – שום בגד קודם ללבישת המכנסים, תלמוד לומר (ויקרא טו ד) 'ומכנסי בד היו על בשרו' והיינו שילבש את המכנסים כשאין עליו שום בגד אלא בשרו בלבד.

שואלת הגמרא: ואידך – מה יענה על כך רב נחמן הסובר שהיו מפשיטין בגדי חול, מבארת הגמרא: הא לא קשיא, משום דהכי קתגי במשנה, עד שעולין עליהן בגדי חול – היינו שאר הבגדים לבד המכנסים, היו מלבישין אותן מכנסי קודש, ואחר כך היו מפשיטין אותן את שאר בגדי החול ולא היו מניחין עליהם אלא מכנסים של קודש בלבד, ולאחר מכן היו מלבישים את שאר בגדי הקודש, ונמצא שאכן לבישת מכנסי קודש היתה ראשונה לבגדי הכהונה.

רב ששת מביא ראיה לדבריו מברייטא: אמר רב ששת מנא אמינא לה שהיו מפייסים בבגדי קודש, דתנאי, לשכת תנוית שבה היו עושים את הפייס במין פסילקי גדולה (בית גבוה) היתה, והפייס היה נעשה במזרחתה, וכן – אחד מהדיינים שהיה מורה להם את סדר הפייס יושב במערבקה של לשכת הגזית, והכהנים מוקפין ועומדין במין כבוליאור – תכשיט עגול, והמזונה בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהן, ובכך היו יודעין שמפני פייס מתחיל. ואי סלקא דעתך לומר שהיו עושים את הפייס כשהם לבושים בבגדי חול, קשה, מצנפת בבגדי חול מי איכא – וכי ישנה מצנפת בין בגדי חול. דוחה הגמרא: אין – אכן יתכן שתהיה מצנפת שאינה משל קדש אלא משל הדייט, ובדעת רב יהודה, ואיתנא רב שמואל בר יהודה, בהן שעשיתה לו אמו בתונת במין של קדש, היה הכהן עובר בה עבדות יחיד כגון הוצאת כף ומחתה ביום כיפור מקדש הקדשים.

הגמרא לומדת שני דברים מהאמור בברייטא: אמר אביי, שמע מינה, לשכת תנוית חציה בנויה בקדש וחציה בנויה בחול, ועוד שמע מינה, שני פתחים היו לה ללשכת הגזית אחד פתוח בקדש ואחד פתוח בחול. והראיה לדבר הראשון: דאי סלקא דעתך שלשכת הגזית בולה בנויה בקדש, כיצד היה זקן יושב במערבקה, והאמר מר אין ישיבה מותרת בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד. ואי סלקא דעתך שכולה בנויה בחול, ולכן הותר לו לשבת שם, אם כן כיצד היה נעשה הפייס במזרחתה, והא בעינן (תהילים נה טו) 'בבית אלהים נהלך ברנש', וכפי שדרשה הגמרא לעיל (כד) פסוק זה לגבי פייס, ואם כן היה צריך שיעשה הפייס בבית אלהים, וליכא, אלא שמע מינה שלשכת הגזית היתה בנויה חציה בקדש, ושם היה נעשה

הפייס, וחציה בחול, ושם היה הזקן יושב. הגמרא מבארת את ההוכחה לדבר השני: ואי סלקא דעתך, שרק פתח אחד יש לה ללשכת הגזית, ופתוח בקדש, כיצד היה הזקן יושב במערבקה, והתנן (מע"ש פ"ג מ"ח), הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש, דין תוכן כקודש, ואסור לשבת בהם. ואי סלקא דעתך שהיה פתוח רק לחול, איך היה הפייס במזרחתה, והרי הפייס צריך להיעשות בבית אלהים, והתנן (שם) לשכות בנויות בקדש ופתוחות לחול, תוכן חול. אלא לאו שמע מינה, שני פתחים היו לה, אחד פתוח בקדש, ואחד פתוח לחול.

משנה

משנה זו מבארת על אלו עבודות היה נעשה הפייס השני: הפייס השני קובע מי שוחט את התמיד, מי זורק את דמו, מי מדיש את המזבח הפנימי – שבכל יום היו מורידים את הדשן (האפר) מהמזבח הפנימי, ומי מדיש את המזונה (מסיר את הפתילות והאפר מהנרות שכבו), ומי מעלה אפרים מהשולחנות לפכש, שהכהנים הזוכים להעלות את האפרים היו מניחים אותם על הכבש מחציו ולמטה. והיו מחלקים את האפרים לששה כהנים, הראשון היה נוטל את הראש והרגל הימנית האחורית. והשני היה נוטל את שתי הידים – הרגלים הקדמיות. והשלישי היה נוטל את העוקץ – הזנב, והרגל השמאלית האחורית. והרביעי את החזה והקרן – הצואר. והחמישי את שתי הקרפות – שני צידי הבהמה. והשישי את הקרבים. והשביעי את הפלג – עשרון סולת למנחת התמיד. והשמיני את הקביתין – חביתין כהן גדול. והתשיעי נוטל את תנין – שהיו מביאים שלשה לוגין יין לנסך עם קרבן התמיד. נמצא ששלושה עשר כהנים זכו בו – בפייס השני, תשעה שמעלים את האפרים, הנסכים והסלת, וארבעה שהזכירו בתחילת המשנה השוחט, הזורק, המדיש את המזבח, והמדשן את המנורה. אמר רב עזאי לפני רבי עקיבא משום רבי יהושע כדרך הלובי היה קרב – שסידור האפרים היה לפי צורת הליכת הבהמה.

גמרא

הגמרא דנה בענין הפייס לעבודות שהזכיר במשנה: איבעיא להו, בשחן מפייסין, האם לעבודה אחת בלבד היו מפייסין, והיינו שהיו מפייסין על השחיטה, וכשהיה זוכה האחד בשחיטה לא היו מפייסין יותר אלא הכהנים שעומדים לימינו היו נמשכים אחריו לפי סדר המשנה שני לזריקה שלישי לדישון המזבח רביעי למנורה וכן הלאה. או דילמא לכל עבודה ועבודה משלש עשרה העבודות המנויות במשנה הן מפייסין. הגמרא מנסה לפשוט את הספק: תא שמע מהמשנה לעיל (כב). ארבע פייסות היו שם, ואי סלקא דעתך לכל עבודה הן מפייסין בנפרד, אם כן מוכח הו – היו יותר מארבע פייסות, שהרי במשנתנו לבדה יש שלשה עשר זוכים. דוחה הגמרא: אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר התנא, ארבע פעמים נבנסין להפייס, ואולם לכל תדא ותדא – בכל התכנסות היו בה מוכא פייסות – היו מפייסין פעמים רבות.

יומא דף כה עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קטו

מוביחה זאת הגמרא אף ממשנה: **אמר ליה רב אחא בריה דרבא**
לרב אחא, אה אנן נמי תנינא במשנה (תמיד ל), שחט השוחט, וקבל
המקבל, וקא לו לזרוק, ומשמע שהמקבל אינו השוחט אלא אדם
אחר, שמע מינה.
 שנינו במשנה: **אמר בן עזאי לפני רבי עקיבא וכו' דרך הילוכו היה**
קרב. הגמרא מביאה ברייתא המפרשת את דעת בן עזאי ומביאה
 דעות נוספות: **תנו רבנן, ביצד היא דרך הילוכו,** תחילה מקריבים
 את הראש וְהַרְגֵּל הימנית האחורית. אחריהם היו מקריבים את
 הַחוּה וְהַנֶּהָר. ולאחר מיכן שְׁתֵּי יָדַיִם – שתי הרגלים הקדמיות,
 ולאחר מיכן שְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת של הבהמה, ולאחר מיכן הַעֲזוּקָה וְהַרְגֵּל
 השמאלית האחורית. רבי יוסי חולק ואומר, דֶּרֶךְ הַפְּשָׁט – בדרך
 שהיו מפשיטים את העור הָיָה קָרֵב, שהיו תולים את הבהמה
 ברגליה על וו והיו מפשיטים אותה מרגליה לכיוון ראשה, והאבר
 שהיו מפשיטים ראשון היה קרב ראשון, ואחרון אחרון. מבאר
 הגמרא: **ביצד דֶּרֶךְ הַפְּשָׁט, הראש וְהַרְגֵּל הימנית,** שהם קודמים
 לכל, כמו שיבואר להלן, ולאחר מיכן הַעֲזוּקָה וְהַרְגֵּל השמאלית,
 וְשְׁתֵּי הַדְּפָנוֹת, וְשְׁתֵּי הַיָּדַיִם, הַחוּה וְהַנֶּהָר. רבי עקיבא אומר, דֶּרֶךְ
 נִיתוּחוֹ הָיָה קָרֵב, כלומר, לאחר שהיו מפשיטים את הבהמה
 מעורה היו מנתחים וחותכים את הבהמה לחלקים, ונותנים כל
 חלק לכהן שזכה בו והיו כל הכהנים עומדים שם עד שיקבלו כולם
 ומוליכים את האברים לכבש בזה אחר זה. וכל נתח שחותכים
 מהבהמה ראשון, קרב ראשון, מפרש רבי עקיבא, **ביצד דֶּרֶךְ**
נִיתוּחוֹ, הראש וְהַרְגֵּל, ושתי יָדַיִם, הַחוּה וְהַנֶּהָר, ושתי הַדְּפָנוֹת,
וְהַעֲזוּקָה וְהַרְגֵּל. רבי יוסי הַגִּלְגִּילִי אומר, דֶּרֶךְ עֵילוּי – לפי החלק
 המובחר שבו הָיָה קָרֵב, שהחלק המובחר יותר היה קרב קודם.
 ומפרש רבי יוסי הגלילי **ביצד דֶּרֶךְ עֵילוּי, הראש וְהַרְגֵּל, הַחוּה**
וְהַנֶּהָר, ושתי הַדְּפָנוֹת. וְהַעֲזוּקָה וְהַרְגֵּל. וְשְׁתֵּי הַיָּדַיִם. שואלת הגמרא:
וְהַתֵּיב (ויקרא כד ו) 'כל נתח טוב ירד ויבא', ומשמע שהירך והכתף
הם האברים הטובים ביותר ולכן נקטו אותם כדוגמא, ואם כן לרבי
יוסי הגלילי היה ראוי שיקריבם בתחילה, ומדוע הם קרבים
אחרונה. משיבה הגמרא: הָיָה – מה ששיבח הפסוק את הכתף
 והירך היינו בבהמה בחושה, שבה הם עדיפים כיון שיש בהם יותר
 בשר, אבל בבהמה בריאה שאר האברים עדיפים משום שיש בהם
 יותר שומן, וקרוב התמידי, כיון שהוא חשוב ומיוחד שבעדרו, ודאי
 היה בריא ושמן.
 רבא בא לבאר את דעת תנא קמא: **אמר רבא, בין תנא דידן – התנא**
של משנתנו, ובין רבי יוסי, בְּתֵר עֵילוּי דְּבִישָׁא אֱוִילִין – שניהם
מודים שסדר ההקרבה הוא לפי שבח הבשר, אלא דבר – התנא
של המשנה אֱוִיל בְּתֵר אֵיבְרָא דְּבִישָׁא – לפי גודל האברים,
שהאבר הגדול יותר, קודם. ובר – רבי יוסי אֱוִיל בְּתֵר שְׁמָנָא
דְּבִישָׁא – אחר שומן הבשר, שהאבר היותר שמן קרב קודם.
 הגמרא מבאר את הטעם שרגל ימין קריבה יחד עם הראש. שואלת
 הגמרא: **מאי טַעְמָא סִלְקָא רַגְלָא בְּתֵרִי רִישָׁא – מדוע הקריבו את**
הרגל בתחילה הרי אין זה לפי דרך הילוכו ולא דרך ניתוחו ועילויו.
 עונה הגמרא: **מִשּׁוּם דְּרִישָׁא נְפִישִׁי בֵּיה עֲצָמוֹת – בראש יש עצמות**
רבים ואין זה כבוד להקריבו לבד, לכך קָרֵבָא רַגְלָא בְּתֵרִי – קריבה
הרגל יחד עמו.
 הגמרא מבאר את מדוע הראש קרב ראשון: **דְּכֹוֹלָא עֲלָמָא מִיהָ, ראש**
קָרֵב דְּרִישָׁא – הראש קרב ראשון, מבררת הגמרא: מָנָא לָן, דְּתִנִּיא
מִנֵּין לְרָאשׁ וּפְדָר – החלבים שעל הקרביים שְׁקוּדִמִּין להקרבה לָכֵל
הַאֲבָרִים, תְּלִמּוּד לִזְמֵר (ויקרא יב א) 'את ראשו ואת זנבו' וְעַד הַכֶּחָךְ
אתם על העצבים אֲשֶׁר על האש אֲשֶׁר על המזבח' ומכך שהזכירו
הראש והפדר בנפרד למדים שהם קודמים לכל האיברים. שואלת
 הגמרא: **וְאֵדָרְךָ 'פֶּדֶר' אֲחֵרִינָא – מה שזכור בפסוק 'פדר' פעם נוספת**
(שם ח) 'וְעֶרְכּוֹ בְּנֵי אֲהֵרִן הַכֹּהֲנִים את הַנֶּתִּתִּים את הָרָאשׁ וְאת הַפֶּדֶר'

הגמרא מנסה לפשוט את הספק מברייטא אחרת: **תא שמע, רבי**
יהודה אומר, בפייס השלישי שהיו מפייסים בו על עבודת הקטורת,
לא הָיָה פִּיִּים לְמַחְתָּה – לכהן שיביא גחלים במחתה ממזבח החיצון
 למזבח הפנימי, **אֵלָּא בֵּהֶן שְׂכֹכָה בְּקִמְחָת אֹמֶר לֹחַ שְׁעָמוֹ –** לעומד
 מימינו, **זָכָה עָמִי בְּמַחְתָּה,** ובלא פייס. הרי שבפייס השלישי לא היו
 מפייסים על כל עבודה בנפרד וכיון שבעבודה חשובה של
 הקטורת והמחתה לא היו עושים פייס לכל עבודה מסתבר שכך
 היה בשאר העבודות. דוחה הגמרא: **שֵׁאֲנִי מַחְתָּה וְקִמְחָת –** הכנסת
 הגחלים והקטורת, **דְּחָרָא עֲבֹדָה הִיא –** שהן נחשבות עבודה אחת,
 כיון שכל הכנסת הגחלים אינה אלא לצורך הקטורת, ולכך לא היו
 עושים למחתה פייס בנפרד.
 מביאה הגמרא לשון אחרת בהבאת ראייה זו: **איכא דְּאָמְרִי, שיש**
לדייק מהברייטא להיפך, שדִּיקָא על מַחְתָּה וְקִמְחָת לא היו
מפייסים בנפרד, משום דְּחָרָא עֲבֹדָה הִיא, אֵכָל שֵׁאֲרָא עֲבֹדוֹת
שנפייסים עליהם כְּעֵי פִּיִּים נפרד לכל עבודה ועבודה. דוחה
 הגמרא: לעולם יתכן שאף שאר עבודות אינן צריכות כל אחת
 פייס בפני עצמה, וּמַחְתָּה אֲמַרְיָא לִיה – הוצרך להשמיענו
 שאפילו על מחתה אין עושים פייס בנפרד, דִּסְלָקָא דְּעֵתָךְ אֲמִינָא,
הזאיל וְלֹא שְׂכִיחָא – כיון שעבודת הקטורת אינה מצויה, כיון
 שהיא נעשית רק פעמיים ביום, שהרי אינה באה בנדבה, וּמַעְתָּרָא
 – וגם שהיא מעשירה את העוסק בה, ראוי שְׁנִתְקִין לָהּ – למחתה
 פִּיִּים בְּפִנֵּי עֲצָמָה, קָא מְשַׁמַּע לָן שאף למחתה לא היו עושים פייס
 בפני עצמה, וכל שכן שעל שאר עבודות לא היו עושים פייס לכל
 עבודה בפני עצמה.
 הגמרא פושטת את הספק מברייטא אחרת: **תא שמע, דְּתַנִּי רַבִּי**
חִיָּא, לא לָכֵל עֲבֹדָה וְעֲבֹדָה מְפִיִּיסִין, אֵלָּא בֵּהֶן שְׂכֹכָה בְּתִמִּיד, שְׁנִים
עֶשֶׂר אֲחֵיו הַכֹּהֲנִים נִמְשָׁכִין עִמּוֹ – שהעומד לימינו זכה בעבודה
 שלאחריו וכן כל הכהנים שאחריו, לפי הסדר. מסיימת הגמרא:
שְׁמַע מִינָהּ – אכן מכאן למדנו שהיו מפייסין על עבודה אחת
 בלבד.
 שנינו במשנה: **פִּיִּים הִשְׁנִי וְכו' מי שוחט מי זורק.** וסדר עבודת
 הקרבן היה שאחר השחיטה היה כהן מקבל את הדם בתוך מִזְרֵק
 להוליכו למזבח. וממה ששנינו במשנה רק 'מי שוחט' ו'מי זורק',
 ולא אמר מי מקבל, משמע שאחד מהמנויים במשנה היה עושה
 גם עבודה זו. מסיימת הגמרא: **איכָּנָא לָהּ, מי מְקַבֵּל את הדם,**
האם השוחט מְקַבֵּל, דְּאִי אֲמַרְתָּ שְׁהוּזָרְק מְקַבֵּל, יש לחשוש שמא
אֲנֵכְךָ חֲכִיבוֹתִית – מתוך שחביבה עליו עבודת זריקת הדם, כיון
 שהיא עבודת מזבח, לא מְקַבֵּל לִיה לְכוּלִּיהָ דָם – ימחר בקבלתו
 ולא ישחה כדי לקבל את כל הדם. או דִּילְמָא הוּזָרְק מְקַבֵּל, משום
דְּאִי אֲמַרְתָּ שֹׁחֵט מְקַבֵּל, וְיִמְנִין – יכול לקרות לפעמים דְּשָׁחִיט זָר,
 שהרי שחיטה כשרה בזה, ויבוא גם לקבל את הדם, וזהו שלא כדִּין
 שהרי קבלה אסורה בזה, ולכך עדיף שהוזרק יקבל, שהוזרק הוא
 לעולם כהן.
 מביאה הגמרא ראייה שהוזרק מקבל: **תא שמע, בכיור שבבית**
המקדש היו מתחילה רק שני פיות ליציאת המים, שמהם היו
הכהנים מקדשים ידיהם ורגליהם קודם העבודה, והכהן גדול
ששמו בן קַמִּין, עָשָׂה שְׁנַיִם עֶשֶׂר דֶּר – פיות להוצאת המים) לְכִידֵי,
 כלומר, הוסיף עוד עשרה, **כִּדִּי שִׁיחֵיו שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲחֵיו הַכֹּהֲנִים**
הַעֲסֻקִין – הנגשים לעסוק בְּתִמִּיד, מְקַדְשֵׁין יְדֵיהֶן וְרַגְלֵיהֶן בְּבֵית אַחַת,
 וְיַצְטַרְכוּ לְהַמְתִּין זֶה לָזֶה. והם שנים עשר הכהנים שהוזכרו
 במשנתנו, מלבד השוחט שאינו טעון קידוש ידיים ורגלים, שהרי
 שחיטה כשרה אפילו בזה. מסיימת הגמרא את הוכחתה: **וְאִי סִלְקָא**
דְּעֵתָךְ שְׁהוּזָרְק הוּא שְׁמַקְבֵּל את הדם, אם כן תְּלִיסָר הָיוּ – הרי הם
שלשה עשר כהנים, שהרי קבלה היא עבודה שכשרה רק בכהן,
 וטענה קידוש ידיים ורגלים, **אֵלָּא לֹא שְׁמַע מִינָהּ, שהוזרק הוא**
מְקַבֵּל את הדם, שְׁמַע מִינָהּ – אכן זו ראייה.